

Tweede Review nationale studenten enquête 2019 – Universiteiten

Lotte Oostrom
Naomi Schalken
Lotte Schoot

CBS Den Haag
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag
Postbus 24500
2490 HA Den Haag
+31 70 337 38 00
www.cbs.nl

projectnummer 190233

18 september 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Onderzoeksvragen	4
2. Effect van reparatie	5
2.1 Uitgevoerde reparaties	5
2.2 Effect van reparatie op responspercentages	6
2.3 Effect van reparatie op themascores	7
3. Respons na reparatie	9
3.1 Respons naar achtergrondkenmerken en instelling	9
3.2 Verdeling responspercentages	10
3.3 Representativiteit van de respons	13
4. Conclusies en aanbevelingen	16

1. Inleiding

Uit de review die het CBS in mei/juni 2019 heeft uitgevoerd voor Studiekeuze123 op de bestanden van de Nationale Studenten Enquête (NSE) 2019¹, blijkt dat de respons van de huidige NSE onvoldoende betrouwbaar is om tevredenheidsscores per opleiding te kunnen publiceren. Dit komt voornamelijk doordat niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat studenten de opleiding volgen die zij hebben ingevuld in de enquête. Ook is van een deel van de respondenten op dit moment onbekend welke opleiding zij hebben beoordeeld omdat zij gebruik hebben gemaakt van de optie 'anders, namelijk...'.

Daarom is voor een deel van de onderwijsinstellingen een reparatie uitgevoerd op het benchmarkbestand met behulp van de door onderwijsinstellingen aangeleverde populatiegegevens. Door de in de enquête ingevulde gegevens te verrijken met de nageleverde inschrijfgegevens, kan worden nagegaan of de beoordeelde opleiding overeenkomt met de opleiding waarvoor de respondent staat ingeschreven. Vervolgens kan de respons worden toegeschreven aan de opleiding waar de student daadwerkelijk staat ingeschreven, zoals dat ook in voorgaande edities van de NSE is gedaan.

Aan het begin van de zomer heeft het CBS een tweede review gedaan van het gerepareerde bestand voor 17 instellingen uit het niet-bekostigd onderwijs². Het doel van deze review was antwoord te geven op de vraag of de uitkomsten van de NSE 2019 voor deze instellingen in het niet-bekostigd onderwijs voldoende betrouwbaar zijn om te publiceren.

Inmiddels is deze reparatie op basis van de aangeleverde inschrijvingsgegevens ook uitgevoerd voor 15 universiteiten. Daarom heeft Studiekeuze123 het CBS gevraagd om ook op het gerepareerde bestand voor de universiteiten een tweede review te doen. Deze notitie beschrijft de uitkomsten hiervan.

1.1 Onderzoeksvragen

Na het verrijken van de responsdata met inschrijfgegevens, is Studiekeuze123 geïnteresseerd in de vraag in hoeverre de resultaten van de NSE 2019 voor de universiteiten publicabel zijn.

Om een antwoord te kunnen geven op deze vraag, worden in de hoofdstukken 2 en 3 de volgende deelvragen behandeld:

- 1) In hoeverre verschilt de administratieve werkelijkheid van de door de student ingevulde gegevens en wat is het effect van deze reparatie op responspercentages en themascores?
- 2) In hoeverre is de herstellende respons in 2019 vergelijkbaar met die uit eerdere jaren wat betreft kwantiteit (responspercentage) en kwaliteit (representativiteit)?

In de conclusie (hoofdstuk 4) wordt vervolgens de belangrijkste vraag beantwoord:

- 3) Zijn de herstellende NSE 2019 data publicabel en zo ja, op welk niveau kunnen de resultaten voor de universiteiten worden gepubliceerd?

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/25/review-nationale-studenten-enquete-2019>

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/30/review-nse-niet-bekostigd-onderwijs-2019>

2. Effect van reparatie

In dit hoofdstuk wordt onderzoeksvraag 1) beantwoord: *In hoeverre verschilt de administratieve werkelijkheid van de door de student ingevulde gegevens en wat is het effect van deze reparatie op responspercentages en themascores?*

2.1 Uitgevoerde reparaties

Het CBS heeft van Studiekeuze123 een nieuw benchmarkbestand gekregen waarin reparaties zijn uitgevoerd. Dat wil zeggen, de informatie over de instelling en opleiding per respondent komt nu overeen met de instelling en opleiding waarvoor de respondent staat ingeschreven volgens de onderwijsinstellingen. Hetzelfde geldt voor de opleidingslocatie, opleidingsvorm en type student. Dit gerepareerde benchmarkbestand is op emailadres van de respondenten gekoppeld aan het responsbestand vóór herstel (de ruwe data). Door deze twee bestanden aan elkaar te koppelen kunnen we voor iedere respondent een vergelijking maken tussen de instelling en opleidingskenmerken die hij/zij zelf heeft ingevuld in de enquête en de instelling en opleiding waarvoor hij/zij staat ingeschreven volgens de onderwijsinstelling.

In totaal wijken voor 14 400 van de 89 688 respondenten (16%) de ingevulde gegevens af van de inschrijfgegevens. Dit is inclusief alle respondenten die eerst 'anders, namelijk...' hadden ingevuld. Er is geen enkele instelling waarbij alle respondenten de juiste opleidingskenmerken hebben ingevuld. Voor alle instellingen komt bij tenminste één respondent de instelling, opleiding, locatie, opleidingsvorm of het studietype niet overeen met de inschrijfgegevens.

2.1.1 Herstelpercentage en aantal instellingen per reparatietype

Kenmerk	Percentage hersteld	Aantal instellingen met ten minste één reparatie van dit type (van 15)
Instelling	0,6%	15
Opleiding	12,8%	15
Locatie	1,9%	14
Opleidingsvorm	1,5%	15
Type student	1,6%	14

Instelling

Alle respondenten waarvoor de instelling in het nieuwe bestand afwijkt van de ingevulde informatie hadden wel een instelling ingevuld. Het gaat hier dus om verschuivingen van respondenten tussen instellingen. Er zijn geen respondenten die niets of 'anders, namelijk...' hadden ingevuld en die nu wel ingedeeld kunnen worden bij de juiste instelling. Voor 12% van de respondenten waarvoor een reparatie is uitgevoerd op instelling, is wel de juiste opleiding, locatie, opleidingsvorm en type student ingevuld. Het gaat hier om studenten die ingeschreven zijn voor een opleiding die aangeboden wordt op meer dan één instelling. In alle andere gevallen dat de ingevulde instelling afwijkt van de administratieve gegevens, wijkt de respons ook af op één van de andere vlakken (opleiding, locatie, opleidingsvorm of type).

Opleiding

Op het niveau van opleiding bestaat bijna de helft (48,9%) van de reparaties uit respondenten die 'Anders, namelijk...' hebben ingevuld, waarvoor nu uit de inschrijvingsgegevens een opleiding bekend is. Van deze respondenten heeft 96,6% wel de juiste instelling ingevuld. Er zijn twee

instellingen waarvoor meer dan 90% van de reparaties op opleidingsniveau van het type 'anders, namelijk...' zijn. Gemiddeld gaat het om 53,2% van de reparaties op opleidingsniveau.

Locatie

Op het niveau van locatie heeft de meerderheid van de reparaties (76,2%) plaatsgevonden voor respondenten die 'Anders, namelijk...' hebben ingevuld. Voor 24,8% van de respondenten waarvoor de locatie afwijkt van administratieve gegevens, wijkt ook de opleiding en/of instelling af. Voor één instelling komen locatieverschillen voor bij alle combinaties van instelling, opleiding, locatie, type student en opleidingsvorm.

Opleidingsvorm

Het grootste aandeel van de respondenten waarvoor een reparatie is uitgevoerd op opleidingsvorm (44,5 %) heeft 'deeltijd' ingevuld. 99,7% van deze respondenten is een voltijd student volgens de inschrijfgegevens. 38,7% van de reparaties met betrekking tot opleidingsvorm betreft respondenten die 'duaal' hadden ingevuld. Hiervan is 65,4% ingeschreven als voltijd student. Van de personen die 'voltijd' hebben ingevuld staat 78,2% ingeschreven als deeltijd student. Van de respondenten voor wie opleidingsvorm is gerepareerd heeft 66,3% wel de juiste instelling, opleiding en locatie ingevuld.

Type student

Het grootste deel van de reparaties op type student (58%) betreft een verschuiving van pre- of postmaster naar regulier. 29,8% betreft een verschuiving van regulier naar premaster en 11,5% regulier naar postmaster. 44% van de respondenten voor wie het type student is gerepareerd, heeft wel de instelling, opleiding en locatie ingevuld die overeenkomt met de inschrijvingsgegevens.

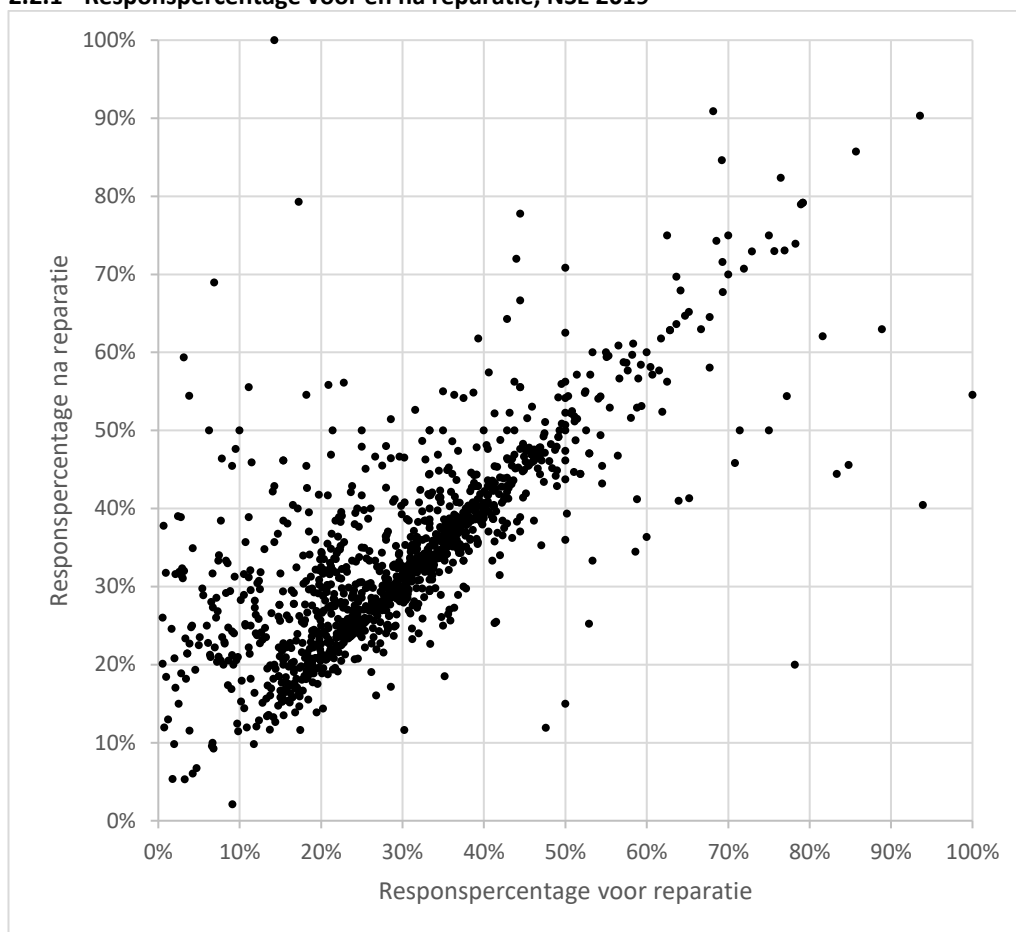
2.2 Effect van reparatie op responspercentages

Uit de vorige paragraaf komt naar voren dat reparaties twee effecten kunnen hebben. Enerzijds zijn voor respondenten die niets of 'Anders namelijk...' hadden ingevuld nu de juiste kenmerken bekend. Anderzijds zijn voor studenten waarvan de ingevulde instelling of opleidingsgegevens (inclusief locatie, type student, en opleidingsvorm) afweken van hun (hoofd)inschrijving, nu de juiste gegevens ingevuld.

Reparaties met het eerste effect zorgen voor een toename van het responspercentage voor de opleiding waar de student na reparatie is ondergebracht, terwijl het laatste type zorgt voor een verschuiving van respondenten tussen opleidingen. In figuur 2.2.1 is het verschil in responspercentage voor en na reparatie zichtbaar. Iedere waarneming is een combinatie van instelling, opleiding, locatie, opleidingsvorm en type student. Om een vergelijking mogelijk te maken zijn de populatieaantallen gebruikt uit het op persoonsniveau aangeleverde populatiebestand. Uit deze figuur zijn drie opleidingen weggelaten waarbij het aantal respondenten voor herstel hoger was dan het aantal opnieuw aangeleverde ingeschreven studenten.

Gemiddeld is de respons per opleiding met 3,6 procentpunt toegenomen. Deze toename wordt waarschijnlijk voor een groot deel gedreven door de 'anders, namelijk...' respondenten die nu toegeschreven kunnen worden aan de juiste opleiding.

2.2.1 Responspercentage vóór en na reparatie, NSE 2019

2.3 Effect van reparatie op themascores

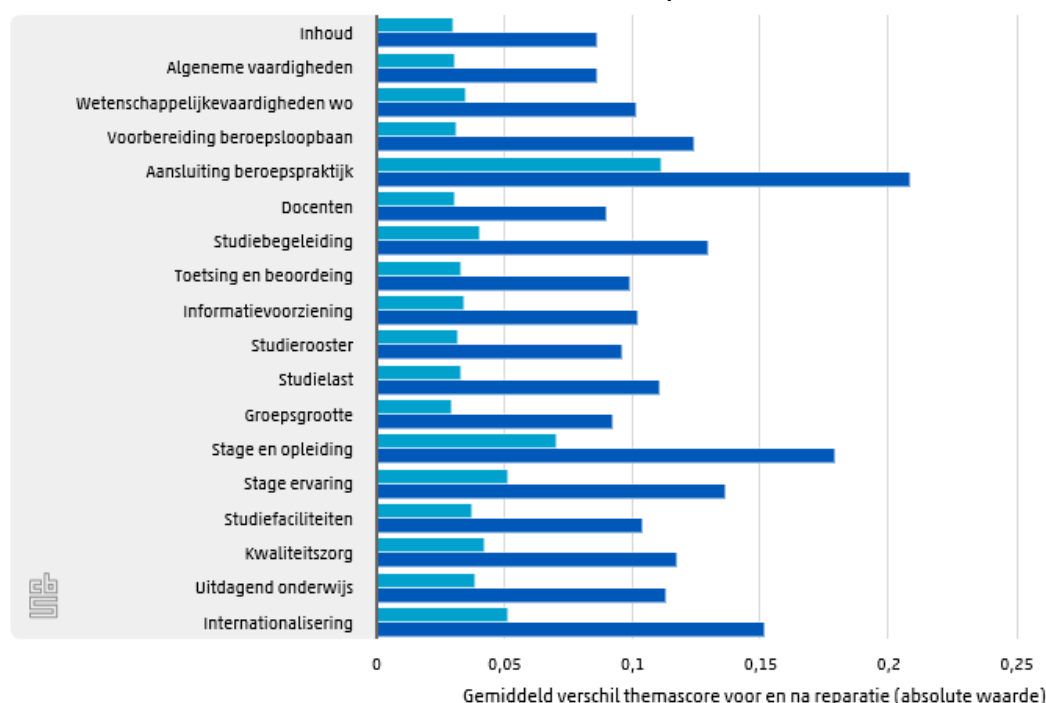
De studentenoordelen op de verschillende thema's zijn een belangrijke uitkomst van de NSE waarop instellingen en opleidingen vergeleken worden. Om te onderzoeken wat het effect is van herstel van de data op deze themascores, worden de door Studiekeuze123 berekende scores uit het benchmarkbestand na herstel vergeleken met de scores uit het benchmarkbestand vóór herstel.

Deze analyse is uitgevoerd op het niveau van instelling, opleiding, locatie, type student en opleidingsvorm. Voor ieder thema is een gemiddelde score berekend per combinatie (ongewogen), met de restrictie dat het aantal respondenten per combinatie minimaal vijf is. Vervolgens zijn de (absolute) verschillen tussen de gemiddelden voor en na herstel berekend. Verschillen worden alleen gepresenteerd voor combinaties die zowel vóór als na reparatie voorkomen.

De verwachting is dat het verschil tussen themascores voor en na reparatie het grootst is voor combinaties waarbij herstel veel effect heeft gehad. Dit wordt gemeten aan de hand van het verschil in responspercentage vóór en na reparatie. Combinaties zijn ingedeeld in twee groepen op basis van de mediaan in absolute responsverschillen: één groep waarbij het verschil in respons vóór en na reparatie onder de mediaan ligt en één groep waarbij het verschil boven de mediaan ligt. Voor de groep met de kleinste verschillen in responspercentages is het gemiddelde verschil in respons voor en na reparatie 0,2 procentpunt ($n = 561$, standaarddeviatie 0,8%) en voor de groep met de grootste verschillen in responspercentages is het gemiddelde verschil in respons 10,1 procentpunt ($n = 561$, standaarddeviatie 14,1%).

Het gemiddelde verschil tussen themascores (absolute waarden) per groep wordt hieronder weergegeven in figuur 2.3.1. Hierbij moet worden opgemerkt dat niet alle vragen voor alle combinaties van instelling, opleiding, locatie, type student en opleidingsvorm zijn beantwoord. Hierdoor wijkt het aantal combinaties per groep waarover het gemiddelde is berekend af voor een aantal themascores. Dit geldt voor thema's "Vorbereiding Beroepsloopbaan" (groep met de kleinste verschillen in responspercentages: 544 combinaties, groep met grootste verschillen in responspercentages: 530), "Aansluiting beroepspraktijk" (544/531), "Stage en opleiding" (238/292), "Stage ervaring" (236/292) en "Internationalisering" (560/561). Het is zichtbaar dat combinaties met een groot verschil in responspercentage voor en na reparatie een groter verschil laten zien in de themascores dan combinaties met een klein verschil in responspercentage. Het gemiddelde verschil van alle themascores is respectievelijk 0,04 punten en 0,12 punten. Met andere woorden: de reparaties hebben op het niveau van instelling, opleiding, locatie, type student en opleidingsvorm een effect op de themascores.

2.3.1 Gemiddeld verschil tussen themascores vóór en na reparatie, NSE 2019

- Opleidingen met kleinste respons verschil voor en na reparatie
- Opleidingen met grootste respons verschil voor en na reparatie

3. Respons na reparatie

Na reparatie van de respons voor de universiteiten met populatiegegevens kan opnieuw worden beoordeeld hoe de kwaliteit van deze respons zich verhoudt tot eerdere jaren.

De deelvraag die in dit hoofdstuk wordt beantwoord is: *In hoeverre is de herstelde respons in 2019 vergelijkbaar met die uit eerdere jaren wat betreft kwantiteit (responspercentage) en kwaliteit (representativiteit)?*

Populatiegegevens zijn aangeleverd op het niveau van instelling, opleiding, locatie, opleidingsvorm en type student. Omdat dit ook het niveau is waarop tevredenheidsscores vanaf 2017 gepubliceerd worden, zullen de volgende analyses zich richten op dit niveau. In vergelijking met de eerste review³ zal de totale respons niet zijn veranderd, maar is wel de samenstelling van de respons veranderd doordat ingevulde opleidingsgegevens zijn overschreven met inschrijfgegevens. Daarnaast is nu ook voor respondenten die handmatig hun opleiding hebben ingevuld via 'anders, namelijk...' bekend voor welke opleiding zij ingeschreven staan. Dit kan op het niveau van instelling, locatie, opleiding, type student en soort onderwijs wel leiden tot een hogere respons. Met de herstelde responsdata kan nu een zuiverdere vergelijking worden gemaakt met de respons van voorgaande jaren op dit niveau.

3.1 Respons naar achtergrondkenmerken en instelling

Tabel 3.1.1 toont de (netto) respons en populatieaantallen uitgesplitst naar opleidingsvorm en type student. Netto heeft betrekking op de correctie voor dubbeltellingen. In 2019 is de totale respons 2 procentpunt lager dan in 2018. Als wordt gekeken naar inschrijfkenmerken valt vooral op dat de respons lager is onder deeltijdstudenten en postmasterstudenten.

3.1.1 Netto respons universiteiten naar inschrijfkenmerken, NSE 2018 en 2019

	2018			2019		
	Populatie	Respons	Respons %	Populatie	Respons	Respons %
<i>Totaal</i>	282 918	89 918	31,8%	300 995	89 688	29,8%
<i>Opleidingsvorm</i>						
Voltijd	268 720	86 174	32,1%	285 729	86 808	30,4%
Deeltijd	13 669	3 598	26,3%	14 741	2 766	18,8%
Duaal	529	146	27,6%	525	114	21,7%
<i>Type student</i>						
Reguliere student	272 784	87 352	32,0%	288 602	87 165	30,2%
Postmaster student	1 953	399	20,4%	3 545	279	7,9%
Premaster student	8 181	2 167	26,5%	8 848	2 244	25,4%

Tabel 3.1.2 laat zien dat zowel in 2017, 2018 als in 2019 het grootste deel van de instellingen een responspercentage heeft tussen de 30% en 40%. Het verschil in 2019 ten opzichte van eerdere jaren zit vooral in de categorie 40 tot 50%, in 2019 heeft maar één instelling een responspercentage in deze categorie ten opzichte van respectievelijk 5 en 3 instellingen in 2017 en 2018.

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/25/review-nationale-studenten-enquete-2019>

3.1.2 Responspercentages per instelling (universiteiten), NSE 2017-2019

Respons	2017	2018	2019
< 10%	-	-	-
10 tot 20%	-	-	-
20 tot 30%	3	5	5
30 tot 40%	7	7	9
40 tot 50%	5	3	1
> 50%	-	-	-

3.2 Verdeling responspercentages

Om inzicht te krijgen in hoe de respons zich na reparatie verhoudt tot eerdere jaren, wordt op het niveau van instelling, locatie, opleiding, type student en opleidingsvorm onderzocht wat de responsafwijking is ten opzichte van voorgaande jaren. Combinaties van deze uitsplitsing waarbij minder dan vijf personen hebben gerepsondeerd zijn in deze analyse uitgesloten.

Tabel 3.2.1 laat de totale respons en populatie zien van de universiteiten voor de jaren 2017, 2018 en 2019. De totale respons in 2019 is 29,8%. Dat is een daling van 2 procentpunt ten opzichte van 2018. De totale respons was in 2018 ook al een stuk lager (3,6 procentpunt) dan in 2017.

3.2.1 Overzicht respons en populatieaantallen universiteiten, NSE 2017-2019

Jaar	Respons	Populatie	Percentage	Vershil
2017	96 593	272 893	35,4%	
2018	89 918	282 918	31,8%	-3,6%
2019	89 688	300 995	29,8%	-2,0%

Populatiebeschrijving

Respons en populatieaantallen

Om de respons te onderzoeken, zijn responspercentages berekend op basis van het aantal respondenten en aantal inschrijvingen per type student, opleidingsvorm, locatie, opleiding en instelling. Iemand geldt als respondent als minimaal vraag 15 (algemene tevredenheid) is ingevuld. Populatieaantallen zijn voor alle opleidingen overgenomen uit de door de instellingen aangeleverde inschrijfggegevens. De respons van de student is gekoppeld aan de inschrijving die deze student heeft bij de instelling (via het emailadres). De inschrijfggegevens krijgen dus altijd prioriteit boven de opleiding die de student zelf heeft ingevuld in de enquête. Deze methode is gelijk aan die van voorgaande jaren. Het belangrijkste verschil is dat studenten voorheen de opleiding waarvoor zij ingeschreven stonden ter controle voorgelegd kregen, terwijl dit jaar alle gegevens zijn uitgevraagd bij de student. Deze uitvraag is nu overschreven door de later aangeleverde administratieve werkelijkheid voor de variabelen instelling, locatie, opleiding, type student en opleidingsvorm.

Studenten met meerdere opleidingen

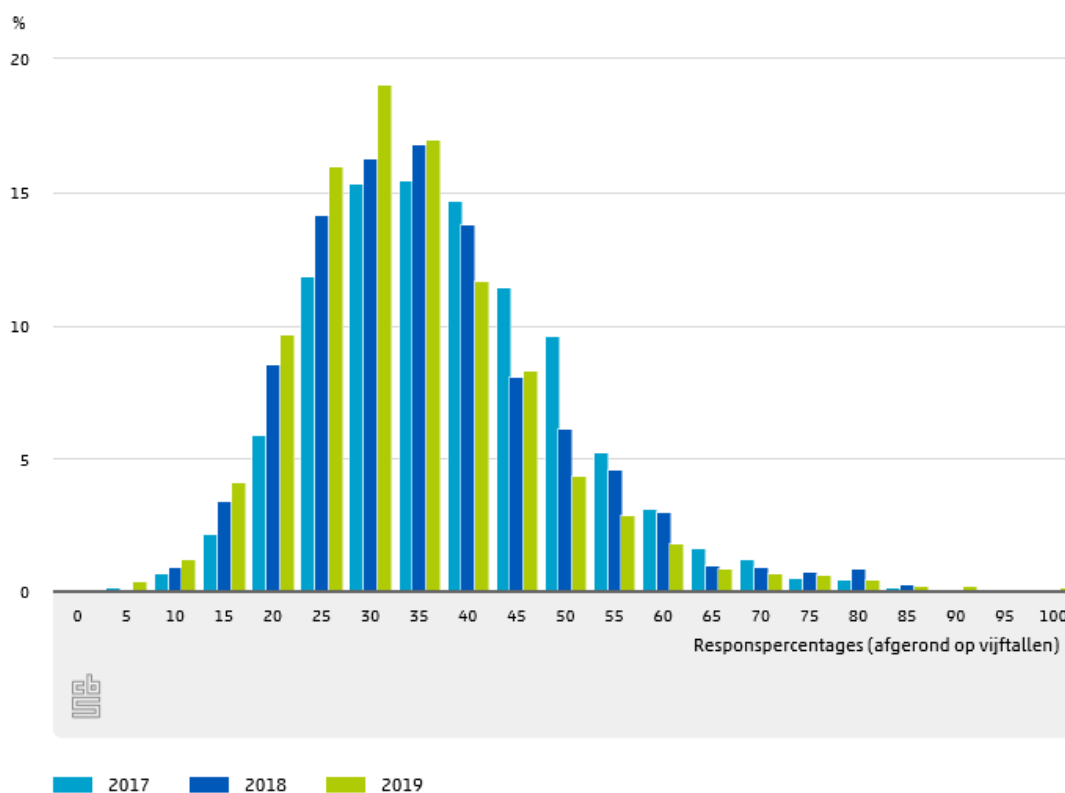
Wanneer studenten voor meerdere studies op dezelfde instelling zijn ingeschreven, wordt maar één inschrijving meegeteld (de hoofdschrijving). Wanneer studenten meerdere studies volgen aan verschillende instellingen, worden deze inschrijvingen beschouwd als aparte inschrijvingen. Dit komt overeen met de reguliere benaderingswijze van de NSE, waarbij studenten per instelling een uitnodiging ontvangen om hun studie te beoordelen.

Afbakening opleidingen en instellingen

Om de respons tussen opleidingen in deze analyse over de jaren heen te kunnen vergelijken, is een aantal keuzes gemaakt om de onderzoekspopulatie vast te stellen. Opleidingen die niet voorkomen in het voorgaande jaar, worden uitgesloten bij deze analyse. Daarnaast zijn combinaties van instelling, locatie, opleiding, type student en onderwijssoort met een responsaantal van minder dan vijf studenten niet meegenomen in de analyse.

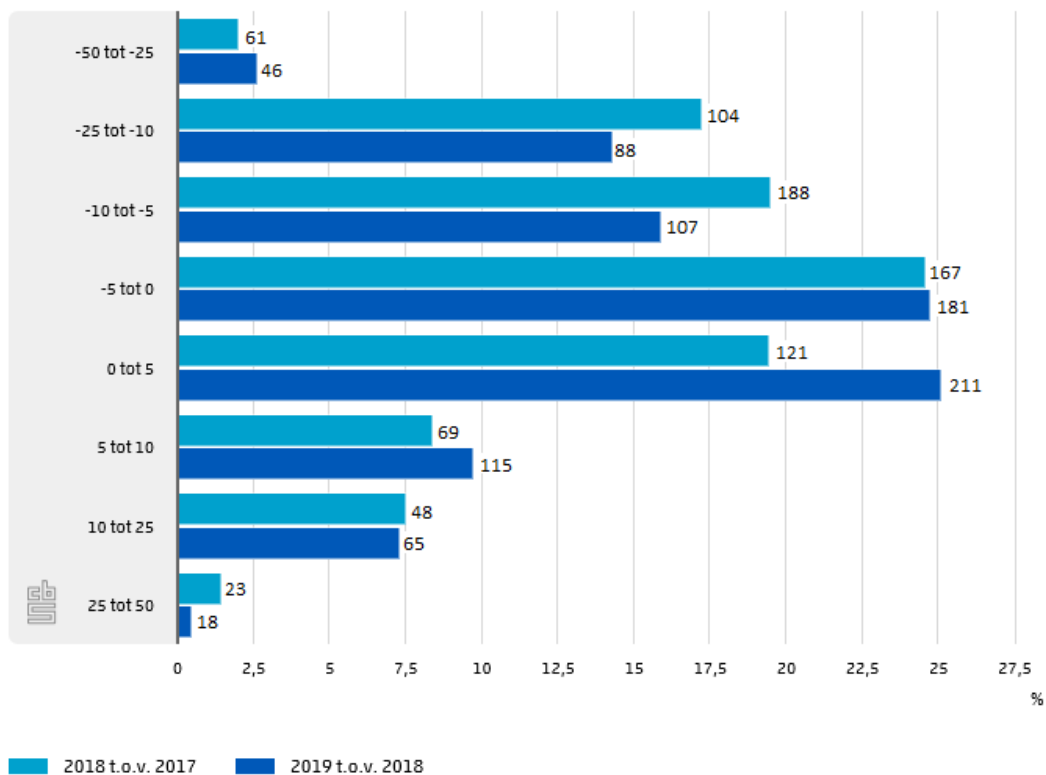
De volgende figuur laat de verdeling van responspercentages (horizontale as) zien per unieke combinatie (instelling, locatie, opleiding, type student en opleidingsvorm), afgerond op vijftallen. Hieruit komt naar voren dat lagere responspercentages in 2019 in verhouding meer voorkomen dan in de jaren 2017 en 2018. Iets meer dan de helft (51%) van deze combinaties heeft in 2019 een responspercentage van maximaal 30%, terwijl dit in 2017 en 2018 bij respectievelijk 36% en 43% het geval was. Ook is de spreiding van de verdeling iets toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

3.2.2 Verdeling afgeronde responspercentages, NSE 2017 – 2019

Om inzicht te geven in de jaar-op-jaar ontwikkeling van de hierboven weergegeven responspercentages, zijn in figuur 3.2.3 de jaar-op-jaar verschillen in responspercentages weergegeven. Voor bijna de helft van de combinaties gaat het zowel in 2019 als in 2018 om jaar-op-jaarontwikkelingen van tussen de -5 en 5 procent. Er zijn in 2019 (57%) zelfs iets minder combinaties waarbij de respons is afgenomen dan in 2018 (63%). Extreme verschillen (zowel positief als negatief) komen in 2019 niet vaker voor ten opzichte van 2018 dan in 2018 ten opzichte van 2017. Daarnaast toont de figuur dat de grootste responsverschillen voornamelijk voorkomen bij combinaties met een gemiddeld kleiner aantal ingeschreven studenten. Andersom komen relatief kleine verschillen het meeste voor bij combinaties met een gemiddeld groot aantal ingeschreven studenten. De ontwikkeling van 2019 op 2018 ziet er in dit opzicht niet afwijkend uit ten opzichte van de ontwikkeling van 2018 op 2017. In 2018 was er al een dalende respons bij respondenten van de universiteiten ten opzichte van het jaar ervoor die in 2019 is doorgezet al dan niet versterkt door de problemen die in 2019 speelden bij de afname van de NSE. Een aandachtspunt waarbij rekening gehouden moet worden bij de interpretatie van deze uitkomsten is dat deze jaar-op-jaarontwikkeling alleen uitgevoerd konden worden voor combinaties die in beide jaren voorkomen. Dit zijn dus niet alle mogelijke combinaties van instelling, locatie, opleiding, type student en opleidingsvorm.

3.2.3 Jaar-op-jaar verschillen in responspercentages in procentpunt, inclusief gemiddeld aantal ingeschreven studenten

3.3 Representativiteit van de respons

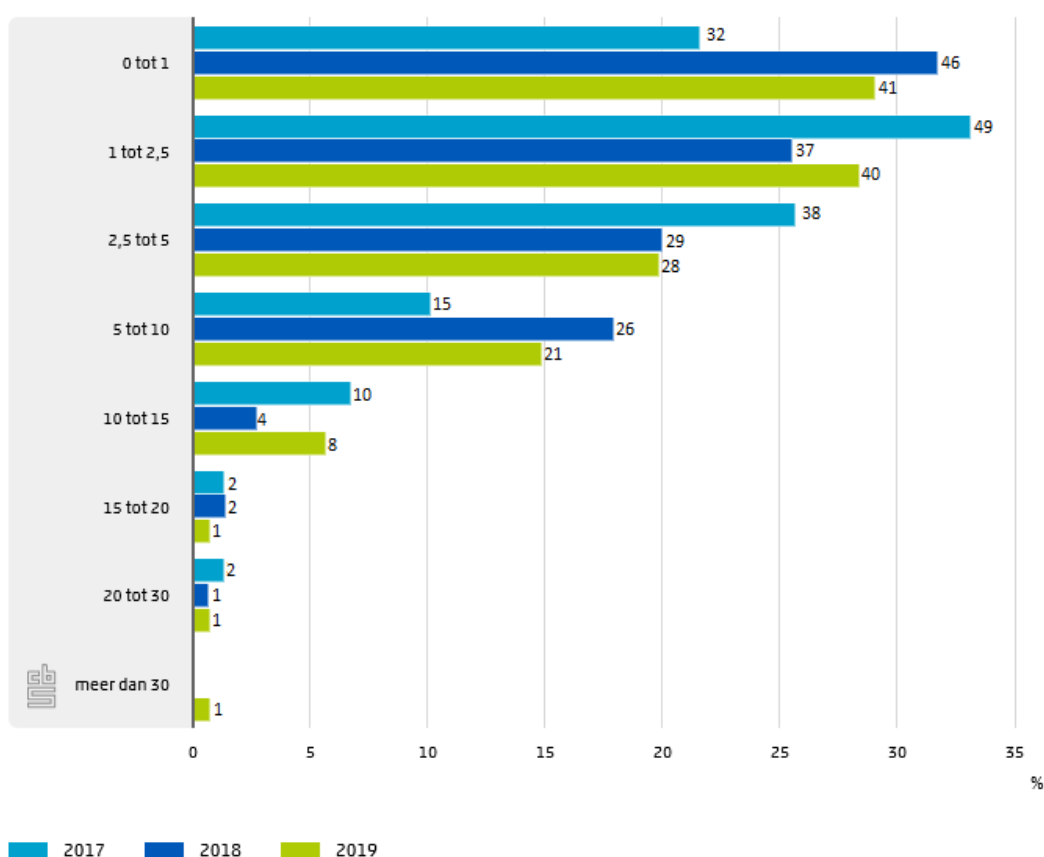
Een afname van de respons betekent niet per definitie dat de respons daardoor minder betrouwbaar is of onbruikbaar wordt. Wel neemt met afnemende respons de kans toe op selectiviteit. Een gebruikelijke methode om de representativiteit van de (non) respons te beoordelen is door de verdeling van een aantal achtergrondkenmerken te vergelijken tussen de populatie (inclusief niet-respondenten) en de respons. Omdat de beschikbaarheid van achtergrondkenmerken van de populatie zich beperkt tot de kenmerken van de opleiding (opleidingsvorm en type student), worden in de volgende analyse alleen deze opleidingskenmerken vergeleken op het niveau van instelling, locatie en opleiding. Hiervoor zijn alleen de opleidingen geselecteerd die zowel voltijd als deeltijd worden aangeboden of verschillende type studenten hebben (premaster, regulier of postmaster). Dit betreffen lang niet alle opleidingen (respectievelijk 148, 145 en 141 opleidingen voor de jaren 2017, 2018 en 2019).

Voor de overige opleidingen geldt dat deze maar één opleidingsvorm of type student hebben, waardoor de representativiteit op het niveau van instelling, locatie en opleiding niet beoordeeld kan worden. Van deze opleidingen kan alleen worden beoordeeld of de verdeling van de respons binnen de instelling en locatie naar opleiding overeenkomt met die in de populatie. Omdat niet alle instellingen meerdere locaties hebben of meerdere opleidingen aanbieden, biedt ook deze analyse een beperkte mogelijkheid om de representativiteit te beoordelen.

Binnen de opleidingen die uitgesplitst kunnen worden naar opleidingsvorm en type student, kan overigens niet verder worden beoordeeld hoe representatief de respons is in vergelijking met de non-respons, aangezien er in 2019 geen overige achtergrondkenmerken (bijvoorbeeld geslacht, studiejaar) van de populatie beschikbaar zijn om de representativiteit te onderzoeken. Deze analyse geeft dus alleen aan in hoeverre de uitsplitsing op het niveau van instellingen, locatie en opleiding representatief is naar opleidingsvorm en type student voor de opleidingen waarbij dit onderscheid mogelijk is.

Figuur 3.3.1 beschrijft de verschillen in de samenstelling opleidingsvorm en type student in de populatie en de groep respondenten. De labels met waarden tonen het aantal opleidingen waarbij de verschillen op de verticale as voorkomen. Een opleiding die voorkomt als voltijd en deeltijd variant of met reguliere en postmaster studenten wordt geteld als één opleiding. Per combinatie van opleiding en instelling is berekend welk aandeel deze studie bijvoorbeeld deeltijd volgde als reguliere student in de populatie en in de groep respondenten. Vervolgens is de absolute afwijking tussen beide verhoudingen berekend en ingedeeld in categorieën. Als een opleiding voorkomt in de categorie '5 tot 10' betekent dit bijvoorbeeld dat het percentage reguliere deeltijdstudenten in de populatiegegevens 50% is, maar in de respons 42% bedraagt. Opleidingen met minder dan vijf respondenten op deze uitsplitsing zijn niet meegenomen in deze analyse.

3.3.1 Verschillen tussen de verdeling naar opleidingsvorm en type student in populatie en respons (in procentpunt)

De figuur toont dat de verschillen tussen de samenstelling van de respons en de populatie in 2019 vergelijkbaar zijn met 2017 en 2018. Zowel in 2017, 2018 als 2019 komen er verschillen in de samenstelling van opleidingsvorm en type student voor tussen de populatie en respons, maar de meeste van deze verschillen beperken zich tot maximaal 5 procentpunt. Hieruit kan geconcludeerd worden dat voor de meeste opleidingen in 2019 de representativiteit in termen van opleidingsvorm en type student vergelijkbaar is met voorgaande jaren. Voor de opleidingen waarbij de uitsplitsing naar deze opleidingskenmerken minder betrouwbaar is (meer dan 10 procentpunt verschil) zou bijvoorbeeld gecorrigeerd kunnen worden door deze opleidingen ook te wegen op het niveau van opleidingsvorm en type student. Echter, dit zou dan eigenlijk ook gedaan moeten worden voor de edities van de NSE in 2017 en 2018.

4. Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal: *zijn de herstelde NSE 2019 data publicabel, en zo ja, op welk niveau kunnen de resultaten voor de universiteiten worden gepubliceerd?*

Een vergelijking tussen de door de instelling aangeleverde en door de student ingevulde gegevens, laat zien dat in totaal voor 16 procent van de respondenten ten minste één van de kenmerken (instelling, opleiding, locatie, opleidingsvorm of studietype) gerepareerd is. Deze reparaties komen zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het analysebestand ten goede. De kwaliteit is verbeterd omdat de respondentgegevens nu overeenkomen met de administratieve werkelijkheid. Omdat dit ook in vorige jaren dat de NSE is uitgevoerd zo gedaan is, komt dit ook de continuïteit van de NSE ten goede. Daarnaast is de kwantiteit verbeterd: doordat voor de respondenten die ‘anders, namelijk...’ of niets hadden ingevuld nu administratieve gegevens bekend zijn, is het aantal respondenten met een bruikbare opleiding toegenomen. Wanneer we alle unieke combinaties van instelling, opleiding, locatie, opleidingsvorm en type student bekijken gaat het gemiddeld om een toename in het responspercentage van 3,6 procentpunt.

Niettemin blijkt dat ook na herstel de respons voor de universiteiten een daling van 2 procentpunt laat zien ten opzichte van 2018. Ook in 2018 was er al een daling zichtbaar in de respons ten opzichte van 2017. Met 3,6 procentpunt was deze zelfs groter dan in 2019. Omdat bij de analyses voornamelijk de vergelijking is gemaakt met 2018, waar al sprake was van een dalende respons, zijn de ontwikkelingen van de respons voor de universiteiten op veel punten niet afwijkend in 2019. Er zijn wel iets meer combinaties van instelling, locatie, opleiding, type student en opleidingsvorm die een responspercentage van maximaal 30 procent hebben in 2019 (51%) ten opzichte van 2018 (43%) en 2017 (36%). Maar als naar jaar-op-jaarontwikkeling wordt gekeken zijn er in 2019 (t.o.v. 2018) niet méér combinaties met een dalende respons dan in 2018 (t.o.v. 2017). Op het niveau van instelling zijn er in 2019 iets minder universiteiten met een respons van meer dan 40 procent maar zijn er niet méér universiteiten met een responspercentage van minder dan 30 procent.

Een lagere respons hoeft geen probleem te zijn, mits de respons representatief is voor de populatie. Het is echter niet mogelijk om de representativiteit van respondenten te beoordelen op het gewenste publicatieniveau (instelling, opleiding, locatie, type student en opleidingsvorm). Dit komt door toepassing van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), waardoor de relevante achtergrondkenmerken (zoals studiejaar en geslacht) van de respondenten en non-respondenten niet beschikbaar zijn. Om een voorbeeld te geven: als het niet bekend is wat de verhouding eerstejaars en ouderejaars is in de respons en in de populatie, kan ook niet vastgesteld worden of die verhouding representatief is. Met andere woorden: omdat er geen andere kenmerken beschikbaar zijn op een lager niveau dan type student of opleidingsvorm, kan op dit niveau geen uitspraak worden gedaan over de representativiteit.

Het laagste niveau waarop representativiteit is onderzocht, is opleiding per combinatie van locatie en instelling, door de verdeling van opleidingsvorm en type student in de respons te vergelijken met die in de populatie. Deze representativiteit is alleen onderzocht voor opleidingen die uitgesplitst kunnen worden naar opleidingsvorm of type student. Idealiter willen we voor deze opleidingen zien dat de verdeling in de respons identiek is aan de verdeling in de populatie, bijvoorbeeld tussen deeltijd- en voltijdstudenten binnen een opleiding. Deze analyses laten zien dat de verschillen tussen de samenstelling van de respons en de populatie voor opleidingsvorm en type student in 2019 vergelijkbaar zijn met 2017 en 2018 en zich meestal beperken tot maximaal 5 procentpunt.

Wij concluderen dat de resultaten op het niveau van instelling, opleiding en locatie gepubliceerd kunnen worden (als $n \geq 5$), maar zouden daarbij wel willen aanraden om te corrigeren voor verschillen in respons en populatie wat betreft opleidingsvorm en type student voor opleidingen waarbij dit sterk (>10 procentpunt) afwijkt. Dat kan bijvoorbeeld door het toepassen van een weefactor, waardoor de respons binnen een groep wordt opgehoogd naar de verdeling in de populatie. Voorwaarde hierbij is dat beide groepen voorkomen in de respons. Daarnaast is het raadzaam de responspercentages te vermelden voor iedere uitsplitsing, zodat de lezer een indruk krijgt van het percentage respondenten waarop de beoordeling gebaseerd is.

Als de resultaten gepubliceerd worden op het niveau van opleidingsvorm of type student, bijvoorbeeld om de continuïteit tussen de NSE rapportages over de jaren heen te kunnen waarborgen, moet -naast de restrictie van $n \geq 5$ per opleiding- wel vermeld worden dat de representativiteit van de respons niet onderzocht is. Om de lezer een indicatie te geven van de betrouwbaarheid is ook hier raadzaam responspercentages te vermelden voor iedere groep.